

LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

2022 06 09
NSMOT 2022/06/09/01
Į (19.1E-33) STAP-444

DĖL SOCIALINĖS PASLAUGAS REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas (toliau - NSMOT) susipažino su Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktais teisės aktų projektais ir toliau teikia pastabas teisės aktų tobulinimui.

1. Dėl Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymo Nr. AL-93 „Dėl socialinių paslaugų katalogo patvirtinimo“ (toliau - Katalogo) pakeitimo:
 - 1.1. **Dėl darbo su jaunimu paslaugų** (Atvirasis darbas su jaunimu, Mobilusis darbas su jaunimu, Darbas su jaunimu gatvėje) priskyrimo prevencinėms paslaugoms. Šių paslaugų teikėjai **nepritaria šios paslaugos įtraukimui į prevencinių paslaugų grupę**:
 - 1.1.1 Šios paslaugos teikiamos jaunimui, susiduriančiam su rimtais socialiniais iššūkiais. Šie jaunuoliai yra iš sudėtingų šeimų, daug laiko leidžia gatvėje, neretai neturi pastovios gyvenamosios vietos, nelanko mokyklos ir sunkiai pritampa prie mokyklos bendruomenės. Jiems reikalingos ir yra teikiamos ne prevencinės, bet intervencinės paslaugos, siekiančios atstatyti jaunuolio ryšį su visuomene;
 - 1.1.2 Priskyrimas prie prevencinių paslaugų apsunkintų šių paslaugų įsitvirtinimą kaip svarbių socialinių paslaugų jaunimui. Jau dabar praktikoje jos dažnai yra traktuojamos kaip jaunimo veikla ar užimtumas, bet ne vienos svarbiausių priemonių spręsti jaunų žmonių atskirties klausimus.
 - 1.1.3 Taip pat dar klampesnė tampa paslaugų klasifikavimo logika: vaikų dienos socialinės priežiūros paslauga, kuri turi daug panašumų su jaunimo paslaugomis ir kurios klientai iš dalies susiduria su mažesnėmis rizikomis, yra priskiriamos specialiosioms paslaugoms, o jaunimo, kuris susiduria su dideliais sunkumais, paslaugos – prie prevencinių.

Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atlikta [analizė](#) parodė, kad toli gražu ne visos savivaldybės turi šias paslaugas. Ateityje kviečiame Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją ieškoti būdų, kaip stiprinti šių paslaugų apimtį ir finansavimą.
 - 1.2. **Dėl vaikų, lankančių Vaikų dienos centrus** (toliau – VDC), **amžiaus nustatymo**. Palaikome minimalaus – 6 metų – amžiaus įvedimą, tačiau siūlome tikslinti viršutinę amžiaus ribą. VDC lanko ir vyresnių klasių vaikai, o apribojimas reikštų, kad paslaugos jiems nutrūktų viduryje mokslo metų, jiems sulaukus 18 metų. Todėl siūlome patikslinti sekančiai: “vaikai nuo 6 iki 18 m. arba kol baigia bendrojo ugdymo programą” ir “vaikai su negalia nuo 6 iki 21 m. arba iki mokslo metų pabigos, kuriais jiems sueina 21 metai pabaigos”.
2. Dėl Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2020 m. liepos 10 d. įsakymo Nr. AL-658 „Dėl akredituotos vaikų dienos socialinės priežiūros teikimo reikalavimų ir rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo:
 - 2.1. Nepritariame rekomendacijai, jog ne mažiau nei pusę vaikų sudarytų socialinę riziką patiriantys vaikai ir (ar) vaikai iš socialinę riziką patiriančių šeimų. Siūlome vietoje to vaikų socialinės rizikos vaikų įtraukimą **įvardinti kaip prioritetą**. Be to, manome, kad

toks reguliavimas gali turėti neigiamų pasekmių vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugų plėtrai ir kokybei.

- 2.1.1. Vaikų lankymo neturėtų apibrėžti vien formalūs socialinę riziką patiriančių vaikų ar jų šeimų kriterijai. Kaip parodė [NSMOT tyrimas](#), paslaugą teikiantys darbuotojai pabrėžia, kad atliekant išsamų poreikių vertinimą ir nuosekliai dirbant su formalių socialinės rizikos kriterijų neatitinkančiais vaikais itin dažnai paaiškėja, kad šie susiduria su įvairiais sunkumais, kuriems įveikti būtinos socialinio darbuotojo paslaugos. Net 38,4 proc. Vaikų dienos centrų darbuotojų atpažįsta socialines rizikas tarp vaikų, nors formaliai jos nėra nustatytos.
- 2.1.2. Nevyriausybinių organizacijos reiškia nerimą, kad nurodyta rekomendacinio pobūdžio nuostata praktikoje gali reikšti griežtus savivaldybių nurodymus turėti būtent 50 proc. vaikų iš socialinės rizikos šeimų. Tuomet iškyla klausimas, ar VDC, nesurenkantys pusės socialinę riziką turinčių vaikų, nebus priversti nutraukti paslaugų teikimo.
- 2.1.3. Į siūlomą procentą nėra įtraukiami vaikai, turintys negalią, specialiųjų ugdymosi poreikių arba emocijų ir elgesio sutrikimų, nors darbas su jais reikalauja tokių pat pastangų, kompetencijų ir dėmesio kaip ir su socialinę riziką patiriančiais vaikais. Formuojant VDC grupes svarbu išlaikyti principą tolygiai turėti vaikų: iš bendruomenės, socialinės rizikos, vaikų su negalia ir emocijų bei elgesio sutrikimais. Tokiu būdu išvengsime situacijos, kai formuojasi uždaros vaikų grupės (“getai”). Tuo pačiu, atkreipiam dėmesį, kad priimant į bendrą grupę didelių sunkumų ar sunkią negalią turinčius vaikus, reikia užtikrinti ir reikiamus finansinius VCD pajėgumus ir atitinkamą VDC personalo kvalifikaciją.
- 2.1.4. VDC pabrėžia, jog su sunkumais susiduriančių vaikų integracijos procese ypač svarbus vaikų mokymasis vieniems iš kitų, bendravimas ir empatijos ugdymas, pažįstant kitokį. Tai reiškia, kad VDC lankančių vaikų grupės turi būti įvairios bei atviros vaikams iš skirtingos socioekonominės aplinkos. NSMOT atlikto tyrimo focus grupės atskleista, kad tų VDC, kuriuos didžiaja dalimi lanko sunkumus patiriantys vaikai, patirtis rodo, kad tokias grupes yra itin sunku suvaldyti, vaikai neturi sektinų bendraamžių pavyzdžių.
- 2.1.5. NSMOT tyrimas taip pat atskleidžia, kad kaimiškų regionų VDC rečiau lanko vaikai iš socialinę riziką patiriančių šeimų. Tai lemia situacija, kuomet kaimiškose vietovėse yra mažiau vaikų užimtumo galimybių. Nors vaikų dienos socialinės priežiūros paslauga neturi būti alternatyva vaikų užimtumui, VDC atvirumas visiems vaikams veikia kaip prevencija kitiems socialiniams iššūkiams. Bendrai vaikų, neturinčių rimtų socialinių iššūkių, užimtumas turi būti sprendžiamas tarpinstituciniu lygmeniu su ŠMSM, o ne giežtinant VDC lankymo sąlygas.
- 2.1.6. Kadangi darbas su vaikais iš socialinę riziką patiriančių šeimų reikalauja daugiau žmogiškųjų resursų ir kompetencijų, turėtų būti skiriamas ir atitinkamai didesnis finansavimas darbui su šiais vaikais.

Vaikų dienos socialinė priežiūra yra itin svarbi socialinė paslauga, ženkliai prisidedanti prie socialinę riziką patiriančių vaikų įtraukties ir socialinio mobilumo užtikrinimo. Raginame atsižvelgti į paslaugas teikiančių organizacijų praktiką, kuri rodo, jog sėkmingam įtraukties procesui reikalingas atvirumas visiems vaikams, kai vaikai patiriantys sunkumų mokosi iš mažiau iššūkių turinčių vaikų.

Direktorė Aistė Adomavičienė